

Edyta Mianowska*

UNIwersytet Zielonogórski wobec zmian Rynku Edukacyjnego. Analiza porównawcza dynamiki liczby kandydatów w latach 2009/2010-2013/2014

Wstęp

W ciągu ostatnich dziesięcioleci szkolnictwo wyższe w Polsce podlegało różnym przemianom. Część z nich to procesy ujęte w ramy zmian systemowych, inne dokonywały się spontanicznie jako odpowiedź na uwolnienie rynku usług edukacyjnych w szkolnictwie wyższym. Ich konsekwencje to przede wszystkim umasowienie kształcenia na poziomie wyższym, spektakularny wzrost liczby uczelni, powszechne wdrożenie reguł procesu bolońskiego. Jednocześnie, obok zmian postrzeganych jako pozytywne i rozwojowe, wskazuje się ujemne strony zachodzących procesów. Najczęściej podnoszone to obniżanie się jakości kształcenia i jednocześnie niekorzystne dla działalności naukowo-badawczej uczelni zdominowanie zadaniami dydaktycznymi. Problemy, które pojawiły się na uczelniach wraz z rzeszami studentów wywołały w środowisku naukowym wiele polemik na temat przyszłości szkolnictwa wyższego. Ważnym momentem były publikacje dokumentów¹ diagnozujących stan szkolnictwa wyższego i kreślących strategię jego rozwoju. Pokłosiem tej toczącej się na przełomie pierwszych dziesięcioleci XXI wieku dyskusji² są systemowe próby uregulowania sytuacji szkolnictwa wyższego w Polsce (m.in. wdrażanie Krajowych Ram Kształcenia, punktowa ocena dorobku naukowego, nowelizacja ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym [Ustawa... 2014]).

W tej sytuacji uczelnie lubuskie, podobnie jak wiele innych w kraju, podejmują działania, których celem jest zapewnienie wysokiej jakości kształcenia i szerokiej oferty edukacyjnej dostosowanej do potrzeb i oczekiwań społecznych (w szczególności rynku pracy). Będąca jedną z konsekwencji zmian konkurencyjność i konieczność zabiegania przez uczelnie o studentów, postrzegana też jako impuls do rozwoju i unowocześnie-

---

* **Edyta Mianowska** – doktor nauk humanistycznych w zakresie pedagogiki, inżynier informatyk, adiunkt, Uniwersytet Zielonogórski, Wydział Pedagogiki, Psychologii i Socjologii, Zakład Metodologii Badań Społecznych. E.Mianowska@ips.uz.zgora.pl.

1 Strategia Rozwoju Szkolnictwa Wyższego: 2010-2020 – projekt środowiskowy (2009) oraz Strategia rozwoju szkolnictwa wyższego w Polsce do 2020 r. Raport przygotowany przez Ernst & Young Business Advisory i Instytut Badań nad Gospodarką Rynkową (2010).

2 Szeroki kontekst tej dyskusji, jej najważniejsze wątki i postulaty przedstawione zostały m.in. w artykule Ewy Narkiewicz-Niedbałec (2011).

nia oferty, wymusza na instytucjach kształcenia zarówno działania promocyjne, jak i potrzebę stałej diagnozy rynku edukacyjnego. Pozyskanie co roku nowych studentów w sytuacji niżu demograficznego i stosunkowo bliskiego położenia dużych ośrodków akademickich – Poznania i Wrocławia, a także nieco mniejszego Szczecina, stawia Uniwersytet Zielonogórski i całe lubuskie szkolnictwo wyższe³ w wyjątkowej sytuacji. W tym kontekście dużego znaczenia nabiera wiedza o preferencjach przyszłych kandydatów odnośnie wyboru uczelni, kierunku studiów i strategii rekrutacyjnych. Analizy podjęte w tym artykule stanowią próbę opisu wybranego aspektu kondycji szkolnictwa wyższego w województwie lubuskim – dynamiki liczby kandydatów na największą lubuską uczelnię.

Cel i problemy, strategie analizy danych

W niniejszym artykule przedstawione zostały analizy, w których wykorzystano dane o kandydatach na studia na Uniwersytecie Zielonogórskim. Uwzględnione zostały dane z ostatnich pięciu zakończonych rekrutacji począwszy od naboru 2009/2010. Dane zbierane w trakcie rekrutacji to oprócz danych osobowych przede wszystkim informacje dotyczące wcześniejszych etapów kształcenia kandydata. Warto je jednak poddać opisowi i analizie, by wiedza o kandydatach zyskała wymiar poznawczy i wyszła poza obiegowe opinie.

Celem przeprowadzonych badań był opis dynamiki liczby kandydatów na studia na Uniwersytecie Zielonogórskim i prześledzenie zmian zachodzących w strukturze wybranych cech kandydatów i ich strategii. Założeniem poznawczym było rozpoznanie ewentualnych trendów pojawiających się w analizowanych obszarach.

W ramach realizacji celu badań postawione zostały następujące pytania: Jak zmieniła się liczba kandydatów na studia pierwszego i drugiego stopnia na tle zbiorowości

---

3 Uniwersytet Zielonogórski jest największą lubuską uczelnią. Obok niego w Zielonej Górze funkcjonuje również Lubuska Wyższa Szkoła Zdrowia Publicznego. W drugim co do wielkości lubuskim mieście swoje siedziby mają: Akademia Wychowania Fizycznego im. Eugeniusza Piaseckiego w Poznaniu – Wydział Kultury Fizycznej w Gorzowie Wielkopolskim, Uniwersytet Szczeciński – Wydział Zamiejscowy Społeczno-Ekonomiczny w Gorzowie Wielkopolskim, Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa im. Jakuba z Paradyża i Wyższa Szkoła Biznesu. Wśród wiodących uczelni lubuskich wymienić należy również Collegium Polonicum w Ślubicach, Łużycką Wyższą Szkołę Humanistyczną im. Jana Benedykta Solfy z siedzibą w Żarach, Państwową Wyższą Szkołę Zawodową w Sulechowie i Wyższą Szkołę Zawodową z siedzibą w Kostrzynie nad Odrą. Aby przedstawić najpełniej możliwości kształcenia w regionie środkowo-zachodniej Polski katalog dostępnej oferty edukacyjnej na poziomie wyższym, który wypełniają przede wszystkim propozycje lubuskich szkół wyższych, uzupełnić można o uczelnie województwa dolnośląskiego leżące w niewielkiej odległości od granic województwa lubuskiego. Są to: Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa w Głogowie, gorzowskie zamiejscowe oddziały Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu i Akademii Humanistyczno-Ekonomicznej w Łodzi oraz Dolnośląska Wyższa Szkoła Przedsiębiorczości i Techniki w Polkowicach i Uczelnia Zawodowa Zagłębia Miedziowego w Lubinie. Warto również włączyć do niego Uniwersytet Europejski Viadrina we Frankfurcie, na którym również studiuje wielu młodych Polaków.

potencjalnych kandydatów na studia uniwersyteckie? Jak na przestrzeni analizowanego okresu kształtował się odsetek przyjęć na studia i podejmujących studia? Jaka jest dynamika struktury miejsca zamieszkania przyszłych studentów Uniwersytetu Zielonogórskiego? Jakimi kierunkami prowadzonymi na uniwersytecie są zainteresowani kandydaci na studentów?

W badaniach zastosowano technikę analizy dokumentów. Obliczenia zostały wykonane w pakiecie statystycznym PS IMAGO. Baza, która stanowiła podstawowe źródło danych powstała w efekcie prac Sekcji Rekrutacji Uniwersytetu Zielonogórskiego. Zawierała dane 33 159 kandydatów na studia pierwszego stopnia i 12 885 na studia drugiego stopnia.

Ze względu na specyfikę procedury rekrutacyjnej, w której kandydat może złożyć dowolną liczbę podań na wybrane kierunki, baza kandydatów jest w istocie bazą składowych aplikacji. Konieczne było zatem przyjęcie pewnych kryteriów definiujących jednoznacznie kandydata i studenta. W tym artykule określenia *kandydat* używa się do opisu osoby, która może podjąć naukę (lub nie) na jednym z kierunków, na które aplikowała (złożyła podanie). Pozytywnie zakończony proces rekrutacji oznacza, że osoba ubiegająca się przyjęcie na studia zyskuje status studenta. Nie jest to jednak równoważne z rozpoczęciem przez kandydata kształcenia na danym kierunku. Przechodząc z sukcesem przez proces rekrutacji na kilka kierunków kandydat wybiera na ogół jeden, który będzie studiował. Ponieważ kandydaci nie zawsze zgłaszają swoje decyzje przed rozpoczęciem pierwszego semestru, za *studentów* uznane zostały te osoby, które będąc przyjęte na studia, nie straciły tego statusu w pierwszym semestrze studiów.

Dane do bazy wprowadzane były tekstowo, zatem pierwszym etapem prac było ujednoczenie wpisów i zakodowanie danych. W przypadku niektórych zmiennych dokonano ich kategoryzacji. Klasyfikacji kierunków studiów prowadzonych na uniwersytecie dokonano według Międzynarodowej Standardowej Klasyfikacji Edukacji (ISCED)⁴.

---

4 GRUPA KSZTAŁCENIE – *Podgrupa pedagogiczna*: Edukacja artystyczna w zakresie sztuki muzycznej, Edukacja artystyczna w zakresie sztuki plastycznej, Edukacja techniczno-informatyczna, Pedagogika, Wychowanie fizyczne; GRUPA NAUKA – *Podgrupa biologiczna*: Biologia, Ochrona środowiska; *Podgrupa fizyczna*: Astronomia, Fizyka; *Podgrupa informatyczna*: Informatyka, Informatyka i ekonometria; *Podgrupa matematyczna i statystyczna*: Matematyka; GRUPA NAUKI HUMANISTYCZNE I SZTUKA – *Podgrupa artystyczna*: Architektura wnętrz, Grafika, Jazz i muzyka estradowa, Malarstwo; *Podgrupa humanistyczna*: Filologia angielska, Filologia germańska, Filologia polska, Filologia romańska, Filologia rosyjska, Filozofia, Historia; GRUPA NAUKI SPOŁECZNE, GOSPODARKA I PRAWO – *Podgrupa dziennikarstwa i informacji*: Informacja naukowa i bibliotekoznawstwo (od 2010/2011), Inżynieria danych; *Podgrupa społeczna*: Ekonomia, Kulturoznawstwo (od 2013/2014), Politologia, Socjologia, Zarządzanie; GRUPA TECHNIKA, PRZEMYSŁ, BUDOWNICTWO – *Podgrupa architektury i budownictwa*: Architektura i urbanistyka, Budownictwo; *Podgrupa inżynieryjno-techniczna*: Automatyka i robotyka, Biotechnologia, Elektronika i telekomunikacja, Elektrotechnika, Fizyka Techniczna, Inżynieria biomedyczna, Mechanika i budowa maszyn; *Podgrupa produkcji i przetwórstwa*: Technologia drewna (do 2010/2011), Zarządzanie i inżynieria produkcji; GRUPA USŁUGI – *Podgrupa ochrony i bezpieczeństwa*

Uniwersytet Zielonogórski w roku akademickim 2009/2010 oferował kształcenie na 39 kierunkach na studiach pierwszego stopnia i 25 na studiach drugiego stopnia. Większość z nich prowadzona była zarówno w formie stacjonarnej, jak i niestacjonarnej. Po pięciu latach lista prowadzonych kierunków uległa zmianie i przyszli studenci mogli wybierać z oferty 45 kierunków studiów licencjackich/inżynierskich i 24 magisterskich. Przy czym kierunki niestacjonarne to około dwie trzecie oferty studiów stacjonarnych.

Kandydaci na studia pierwszego stopnia

Aplikacje na kierunki studiów

Dynamika zainteresowania kierunkami prowadzonymi na Uniwersytecie Zielonogórskim na studiach pierwszego stopnia w zasadzie wpisuje się w ogólnopolskie trendy preferencji kandydatów na studia (Informacja... 2014) (tabela 1). W ciągu ostatnich lat rośnie zainteresowanie kierunkami z grupy Technika, przemysł, budownictwo. Aplikacje na te kierunki to w ostatniej rekrutacji jedna czwarta wszystkich składanych podań. Podobnie jak w całym kraju kandydaci chętnie aplikują na kierunki z grupy Kształcenie. Średnio prawie co piąte złożone podanie to podanie na kierunki podgrupy pedagogicznej. Należy jednak odnotować, że w ciągu ostatnich lat zainteresowanie pedagogiką systematycznie spada. Wśród aplikujących na wszystkie kierunki udział kandydatów na pedagogikę zmalał prawie o jedną trzecią (2009/2010 – 22% : 2013/2014 – 13%). Coraz większa liczba podań na informatykę rekompensuje mniejsze zainteresowanie innymi kierunkami z grupy Nauka. W ostatnich latach na stałym poziomie (ok. 14%) utrzymuje się liczba aplikacji na kierunki z grupy Nauk humanistycznych i sztuki. Każdego roku nieznacznie maleje⁵ zainteresowanie studiowaniem kierunków z grupy Nauki społeczne, gospodarka i prawo, które jednak (po kierunkach z grup Technika, przemysł, budownictwo i Kształcenie) cieszą się stosunkowo dużą popularnością. Pomimo wzmocnienia grupy Usługi w rekrutacji 2011/2012 o nowy kierunek, kierunki tej grupy również tracą na popularności. W ostatnim roku złożono na nie 12% aplikacji. Natomiast z każdym rokiem, szczególnie za sprawą coraz większej liczby chętnych na pielęgniarstwo, rośnie liczba aplikacji na kierunki z grupy Zdrowie i opieka medyczna. W skali uczelni w ostatnim roku to prawie 8% aplikacji.

---

stwa: Bezpieczeństwo i higiena pracy (od 2011/2012), Bezpieczeństwo narodowe; *Podgrupa ochrony środowiska*: Inżynieria środowiska; GRUPA ZDROWIE I OPIEKA SPOŁECZNA – *Podgrupa medyczna*: Pielęgniarstwo; *Podgrupa opieki społecznej*: Praca socjalna (od 2011/2012).

⁵ W ostatniej rekrutacji ta grupa kierunków została poszerzona o kulturoznawstwo, które wzbudziło relatywnie duże zainteresowanie i podniosło ogólny wskaźnik procentowy grupy. Jednakże studia na tym kierunku były dla wielu kandydatów studiami „drugiego wyboru”. Podjęła je około jedna czwarta kandydatów.

Tabela 1. Liczba aplikacji na kierunki prowadzone na studiach pierwszego stopnia

Grupa	2009/2010	2010/2011	2011/2012	2012/2013	2013/2014
Aplikacje ogółem	8196	7915	6559	5629	4860
Kształcenie	25,8%	25,3%	19,4%	18,4%	18,1%
Pedagogiczna	25,8%	25,3%	19,4%	18,4%	18,1%
Nauka	9,0%	7,0%	8,0%	8,4%	8,2%
Biologiczna	4,4%	2,4%	2,0%	1,5%	1,9%
Fizyczna	0,4%	0,2%	0,3%	0,1%	0,2%
Informatyczna	3,5%	3,5%	4,6%	4,8%	5,3%
Matematyczna i statystyczna	0,7%	1,0%	1,0%	2,0%	0,9%
Nauki humanistyczne i sztuka	18,1%	13,8%	14,4%	14,6%	14,0%
Artystyczna	2,3%	1,7%	2,0%	2,3%	2,0%
Humanistyczna	15,8%	12,1%	12,4%	12,3%	12,0%
Nauki społeczne, gospodarka i prawo	15,3%	17,2%	14,3%	13,6%	16,3%
Dziennikarstwa i informacji	0,0%	1,3%	0,7%	0,7%	2,3%
Społeczna	15,3%	15,9%	13,6%	13,0%	14,0%
Technika, przemysł, budownictwo	17,6%	23,4%	24,6%	25,1%	23,4%
Architektury i budownictwa	5,8%	8,2%	8,9%	8,0%	6,2%
Inżynierijno-techniczna	7,3%	9,8%	10,8%	11,7%	12,6%
Produkcji i przetwórstwa	4,5%	5,4%	4,9%	5,4%	4,6%
Usługi	12,5%	10,1%	12,9%	13,2%	12,1%
Ochrony i bezpieczeństwa	9,1%	7,2%	10,0%	10,2%	9,3%
Ochrony środowiska	3,4%	2,9%	2,9%	3,0%	2,8%
Zdrowie i opieka społeczna	1,7%	3,1%	6,4%	6,7%	7,8%
Medyczna	1,7%	3,1%	5,3%	5,5%	6,4%
Opieki społecznej	0,0%	0,0%	1,1%	1,2%	1,4%

Uniwersytet Zielonogórski jako alternatywa dla lubuskich maturzystów

Po dynamicznym wzroście w ostatnim dziesięcioleciu ubiegłego wieku współczynnik skolaryzacji (netto) ustabilizował się w ostatnich latach na poziomie około 50% i każdego roku odnotowuje się tylko jego niewielkie zmiany (Szkoly... 2014, s. 30). Stabilne wartości tego współczynnika oznaczają, że obecnie system szkolnictwa wyższego nie może liczyć na więcej studentów, niż około połowa populacji dziewiętnastolatków. Populacja ta jednak z roku na rok jest coraz mniej liczna⁶ i w konsekwencji również do egzaminu maturalnego każdego roku przystępuje coraz mniej uczniów. Mniej maturzystów oznacza mniejszą liczbę kandydatów na studia. Liczbę potencjalnych kandydatów

6 W województwie lubuskim w ciągu ostatnich pięciu lat liczebność kategorii wiekowej 15-19 każdego roku to około 95% liczebności z roku poprzedniego (Bazy... 2015).

modyfikują jednak osoby, które po egzaminie dojrzałości, z różnych względów, nie kontynuowały nauki. Ich udział jest jednak różny wśród kandydatów na studentów studiów stacjonarnych i niestacjonarnych. Na Uniwersytecie Zielonogórskim stanowią oni 30% kandydatów na studia stacjonarne. Na studiach niestacjonarnych proporcja jest odwrotna. Maturzyści z roku rekrutacji to około jedna trzecia kandydatów.

Największy potencjał pod względem rozpoczęcia studiów wyższych ma z pewnością grupa maturzystów. Jej wielkość również najłatwiej oszacować, przywołując liczby przystępujących do matury skorygowane o współczynnik zdawalności. Przyjmując jako punkt odniesienia tak właśnie ustaloną liczbę maturzystów, należy stwierdzić, że pomimo, iż Uniwersytet Zielonogórski jest największą uczelnią w województwie lubuskim, większość lubuskich maturzystów wybiera inne uczelnie. Do takiego wniosku upoważnia odniesienie liczby maturzystów, którzy podjęli studia na Uniwersytecie Zielonogórskim, do liczby maturzystów w województwie lubuskim oraz Zielonej Górze (tabela 2).

Tabela 2. Liczebności populacji maturzystów w województwie lubuskim i studentów Uniwersytetu Zielonogórskiego z województwa lubuskiego

	2009/10	2010/11	2011/12	2012/13	2013/14
Przystępujący do matury*	9827	8582	8027	7801	7554
Zielona Góra	2035	1866	1830	1735	1733
Zdana matura**	7596	6979	6145	6423	6281
Zielonej Góra	1691	1608	1512	1536	1525
Studenci UZ (matura w roku rekrutacji)	1518	1472	1296	1289	1323
Zielona Góra	347	295	238	259	273

* Przystępujący do matury po raz pierwszy w roku rekrutacji. W rzeczywistości egzamin maturalny składają również osoby, które nie zdały go w latach wcześniejszych lub chcą poprawić swój wynik. Zdający po raz pierwszy stanowią każdego roku około 85% przystępujących do egzaminu dojrzałości (Wyniki... 2009, 2010, 2011, 2012, 2013).

** Wartości obliczone na podstawie współczynników zdawalności wynoszących w kolejnych latach dla województwa lubuskiego i Zielonej Góry począwszy od roku 2009 odpowiednio: 77,30% : 83,10% ; 81,32% : 86,20% ; 76,55% : 82,60% ; 82,34% : 88,53% ; 83,15% : 88,00% (Raporty OKE 2009-2013).

Źródło: opracowanie własne.

Odsetek lubuskich maturzystów, którzy kontynuują naukę na Uniwersytecie Zielonogórskim kształtuje się na poziomie 20%, zatem tylko co piąty maturzysta, który ukończył szkołę średnią w województwie lubuskim podejmie studia na Uniwersytecie Zielonogórskim. Na nieco niższym poziomie (około 18%) kształtuje się odsetek zielonogórskich maturzystów, którzy wybierają uniwersytet w rodzinnym mieście. Wskaźniki te w ciągu ostatnich pięciu lat utrzymują się na stałym poziomie. Co dziesiąty student z lubuskiego zdający maturę w roku rekrutacji podejmuje studia niestacjonarne, jednak do wyjątkowych należą sytuacje, kiedy zielonogórcy maturzyści wybierają kontynu-

owanie nauki w trybie niestacjonarnym. Pozostali lubuscy i zielonogórcy maturzyści wybierają inne uczelnie lub nie podejmują dalszej nauki. Ich proporcje nie są jednak dokładnie znane⁷.

Z raportu Instytutu Badań Edukacyjnych (*Mobilność... 2014*) dotyczącego między innymi mobilności absolwentów szkół średnich warunkowanej wyborami edukacyjnymi wynika, że decentralizacja szkół wyższych jest postrzegana jako jeden z czynników sprzyjających wyborom uczelni w miejscu zamieszkania lub jak najbliższej niego położonych. Wskazuje się, że jedynie co szósty maturzysta, decydując się na studia, podejmuje je w innym województwie niż to, w którym uzyskał maturę (s. 47). Informacje dotyczące lubuskich maturzystów na tle wyników ogólnopolskiego raportu składają do ostrożnego wniosku o ponadprzeciętną mobilność Lubuszan, którzy w sytuacji porównywalnych odległości do Zielonej Góry i dużych ośrodków akademickich wybierają studia na bardziej renomowanych uczelniach.

Aplikacje, kandydaci, studenci

Kandydaci na stacjonarne studia pierwszego stopnia na Uniwersytecie Zielonogórskim stanowią każdego roku prawie trzy czwarte wszystkich kandydatów na ten poziom studiów. Ta proporcja w ciągu ostatnich lat jest stosunków stabilna i zbliżona do struktury studentów rozpoczynających kształcenie na poziomie wyższym. Różni się jednak od struktury aplikacji. Na ogół tylko jedno z pięciu podań to podanie na studia niestacjonarne (tabela 3).

Tabela 3. Liczba aplikacji, kandydatów i studentów (studia pierwszego stopnia)

	2009/10	2010/11	2011/12	2012/13	2013/14
Aplikacje	8196	7915	6559	5629	4860
Stacjonarne	6426	6146	5154	4584	3923
Niestacjonarne	1770	1769	1405	1045	937
Kandydaci	5479	5264	4601	4042	3532
Stacjonarne	3841	3648	3301	3064	2646
Niestacjonarne	1638	1616	1300	978	886
Studenci	3188	3146	2775	2542	2492
Stacjonarne	2274	2255	2078	1978	1926
Niestacjonarne	914	891	697	564	566

Źródło: opracowanie własne.

Przedstawione w tabeli dane pokazują, że liczba podań składanych na studia pierwszego stopnia systematycznie maleje. Podania złożone przez kandydatów w roku 2013/14 to tylko 60% aplikacji złożonych w roku 2009/2010, przy czym większy spadek widoczny

⁷ Porównanie współczynników skolaryzacji w grupie wiekowej maturzystów i studentów pozwala przypuszczać, że wśród maturzystów około 55-60% to przyszli studenci.

jest w liczbie podań na studia niestacjonarne. Przez okres pięciu lat ich liczba spadła o ponad połowę.

Obecnie w procedurze rekrutacji dopuszcza się przystąpienie kandydata na studenta do kilku rekrutacji. W konsekwencji liczba podań nie niesie pełnej informacji o tendencjach, a rzeczywista liczba kandydatów jest niższa od liczby złożonych podań w zależności od tego, ile podań składają kandydaci. Jednakże na ogół wśród osób składających podania na Uniwersytet Zielonogórski najwięcej jest tych, które przystępują tylko do jednej rekrutacji. Taka strategia może być podyktowana pewnością uzyskania indeksu na wybranym kierunku Uniwersytetu Zielonogórskiego albo też stanowić rodzaj zabezpieczenia w razie niepowodzenia rekrutacji na inną uczelnię, w przypadku kandydatów ubiegających się jednocześnie o przyjęcie do kilku szkół wyższych. Odsetek osób składających jedno podanie oscyluje na poziomie 65%⁸.

Ponad połowa kandydatów (od 50% do 60%) na stacjonarne studia licencjackie/inżynierskie ubiega się o przyjęcie na jeden kierunek. Około jedna trzecia aplikuje na dwa kierunki studiów. Co dziesiąty kandydat składa więcej niż dwa podania⁹.

Wśród kandydatów na studia niestacjonarne również dominują osoby składające jedno podanie, ale ich odsetek jest zdecydowanie wyższy. Każdego roku to około 93%. Na poziomie 7% utrzymuje się odsetek osób ubiegających się o przyjęcie na dwa kierunki. Przypadki składania więcej niż dwóch podań są jednostkowe i należą do rzadkości.

Opierając się na powyższych danych, można stwierdzić, że kandydaci na studentów Uniwersytetu Zielonogórskiego raczej pozytywnie oceniają swoje szanse w procesie rekrutacji. Składając jedno podanie, ponad połowa kandydatów na studia stacjonarne i prawie wszyscy kandydaci na studia niestacjonarne prawdopodobnie zakładają, że postępowanie rekrutacyjne na wybrany kierunek w ich przypadku zakończy się sukcesem. Działania asekuracyjne, polegające na aplikowaniu na więcej kierunków (najczęściej na dwa) pojawiają się zdecydowanie częściej wśród kandydatów na studia stacjonarne. Chociaż, jak ujawnia wgląd w dane z ostatnich rekrutacji, to wśród kandydatów na studia niestacjonarne częściej ma miejsce sytuacja nieprzyjęcia kandydata z powodu braku miejsc (5%) niż na studiach stacjonarnych (2%). Jednak z perspektywy ogółu kandydatów obecnie do takich sytuacji w ogóle dochodzi stosunkowo rzadko.

---

8 Ponieważ kandydat na studenta może aplikować na kilka kierunków prowadzonych zarówno w formie stacjonarnej, jak i niestacjonarnej, liczba kandydatów w zasadzie powinna być rozpatrywana w ujęciu globalnym, tzn. bez podziału na formę studiów, aby uniknąć w analizach dwukrotnego uwzględnienia kandydata, który złożył jednocześnie podanie na studia stacjonarne i niestacjonarne. Liczba takich osób nie przekraczała 35 w trzech ostatnich rekrutacjach. Wprawdzie wcześniej było ich prawie trzykrotnie więcej, ale w skali całej uczelni stanowią oni znikomy ułamek liczby kandydatów. Natomiast wzięcie pod uwagę tego podziału pozwala dostrzec odmienne tendencje wśród aplikujących na studia stacjonarne i niestacjonarne.

9 Odsetek osób składających dokumenty na więcej niż jeden kierunek na Uniwersytet Zielonogórski jest nieco wyższy niż odsetek osób deklarujących w badaniach ogólnopolskich rozważanie studiów na różnych kierunkach (36%) (Mobilność... 2014, s. 51).

Spełnienie przez kandydata kryteriów rekrutacyjnych w obecnym systemie naboru najczęściej oznacza, że zostanie podjęta pozytywna decyzja o przyjęciu na studia. W sytuacji jednak, kiedy przyszedł student może jednocześnie aplikować na wiele kierunków, nawet na kilku różnych uczelniach, taki wynik postępowania rekrutacyjnego nie daje uczelni pewności pozyskania nowego studenta. Szansa, że przyjęty student podejmie studia, jest bowiem wypadkową jego preferencji i wyniku innych postępowań rekrutacyjnych, do których przystąpił.

Pośród wszystkich kandydatów aplikujących na studia na zielonogórskiej uczelni wybrało je w ciągu ostatnich pięciu lat średnio około 60%. Kandydaci na studia stacjonarne nieco częściej niż na niestacjonarne preferują Uniwersytet Zielonogórski. Wśród ubiegających się o indeks na studiach stacjonarnych odsetek ten w ostatnich latach systematycznie rośnie. W roku 2009/2010 wynosił 59%, natomiast w ostatniej analizowanej rekrutacji prawie trzech z czterech kandydatów (73%) podjęło studia na Uniwersytecie Zielonogórskim. Również kandydaci na studia niestacjonarne coraz chętniej rozpoczynają studia na uniwersytecie, na przestrzeni ostatnich pięciu lat ich odsetek wzrósł z 56% o 12 punktów procentowych.

Oznacza to, że regularnie spada liczba osób, dla których Uniwersytet Zielonogórski jest uczelnią drugiego wyboru. Można zatem przypuszczać, że rozpoczęcie studiów na Uniwersytecie Zielonogórskim to coraz częściej wynik świadomej decyzji, a nie rezultat nieudanej rekrutacji na inną uczelnię. Pojawia się również prawidłowość, że im większa liczba podań tym nieznacznie większy odsetek podejmujących studia.

Cechy demograficzne kandydatów

Położenie zielonogórskiej uczelni na edukacyjnej mapie Polski powoduje, że zaspokaja ona przede wszystkim lokalne potrzeby edukacyjne. Wyniki analiz miejsca zamieszkania kandydatów wpisują się w tezę, że mniejsze ośrodki naukowe są szansą na kształcenia na poziomie akademickim przede wszystkim dla młodzieży z najbliższej położonych miejscowości. Blisko 80% kandydatów to osoby, których stały adres zameldowania to miasto lub wieś w województwie lubuskim. Prawie co dziesiąty kandydat pochodzi z województwa dolnośląskiego, a co dwudziesty z wielkopolskiego. Mieszkańcy trzeciego ościennego województwa – zachodniopomorskiego, stanowią nieliczną grupę – mniej niż 1% wszystkich kandydatów. Osoby mieszkające w innych województwach rzadko wybierają studia na Uniwersytecie Zielonogórskim. Ich udział w zależności od województwa kształtuje się na poziomie 0,1-0,4%. Kandydaci deklarujący stały adres poza granicami Polski to nie więcej niż 0,1%.

Biorąc pod uwagę dynamikę struktury miejsca zamieszkania kandydatów, można stwierdzić, że zielonogórska uczelnia w coraz większym stopniu staje się uczelnią Lubuszan. Ich udział wśród wszystkich chętnych na studia w Zielonej Górze w ciągu

ostatnich lat stale rośnie. Na początku dekady stanowili oni 77% kandydatów, natomiast w ostatniej rekrutacji 83%. Jednocześnie w przypadku województw dolnośląskiego i wielkopolskiego mamy do czynienia z odpływem kandydatów. Udział kandydatów z województwa dolnośląskiego wynoszący 14% na początku badanego okresu spadł w ciągu pięciu lat o 4 punkty procentowe. W tym okresie systematycznie malały również odsetki kandydatów z województwa wielkopolskiego (z 5,1% do 3,8%) i zachodniopomorskiego (z 0,9% do 0,4%).

Lubuscy kandydaci na studia to przede wszystkim mieszkańcy miast. Jednak z każdym rokiem ta przewaga nieznacznie maleje. Na przestrzeni ostatnich pięciu lat odsetek mieszkańców wsi wzrósł o 5% do poziomu 37% w roku 2013/2014. Wśród kandydatów z województwa lubuskiego co piąty to zielonogórzanin. Kandydaci z drugiego co do wielkości miasta regionu Gorzowa Wielkopolskiego stanowią jednak tylko 1% osób, które chcą rozpocząć naukę na Uniwersytecie Zielonogórskim. Poza tym wśród kandydatów największy udział mają kandydaci z Nowej Soli (6%), Żar (5%) oraz Sulechowa, Żagania, Świebodzina i Krosna Odrzańskiego (po około 3%). Pozostali mieszkający w miastach stanowią około jedną piątą wszystkich kandydatów z województwa lubuskiego. Strukturę kandydatów ze względu na miejsce zamieszkania w województwie lubuskim cechuje wysoka stabilność. Odchylenia od średnich wartości dla pięciu ostatnich lat nie przekraczają 2%.

Na studia pierwszego stopnia na Uniwersytecie Zielonogórskim nieco częściej aplikują kobiety. Wśród wszystkich kandydatów każdego roku stanowią one około 55%.

Kandydaci na studia drugiego stopnia

Aplikacje na kierunki studiów

Zainteresowanie kierunkami studiów wśród kandydatów na studia drugiego stopnia na Uniwersytecie Zielonogórskim jest nieco odmienne od preferencji składających aplikacje na studia niższego poziomu. Przed wszystkim odnotować należy silną pozycję kierunków Kształcenie z wiodącą wśród nich pedagogiką. Odsetek podań na pedagogikę to około jedna trzecia wszystkich aplikacji na studia drugiego stopnia. Co piąte podanie składane jest na kierunki z grupy Technika, przemysł, budownictwo. Atrakcyjność tych kierunków rośnie przede wszystkim za sprawą kierunków z podgrupy Architektury i budownictwa oraz kierunku Mechanika i budowa maszyn (podgrupa inżyniersko-techniczna). Za wzrost zainteresowania w ostatnich latach kierunkami z grupy Usługi odpowiada uruchomienie w naborze 2011/2012 kierunku bezpieczeństwo narodowe. Jego popularność spadła jednak w ostatnim roku.

Wśród kierunków, na które chętnie aplikują kandydaci na studia drugiego stopnia stosunkowo wysoko lokują się kierunki grupy Nauki społeczne, gospodarka i prawo. Ich popularność jednakże stopniowo maleje. W ciągu ostatnich pięciu lat liczba aplikacji

na kierunki społeczne spadła o jedną trzecią. Na zbliżonym poziomie można odnotować również spadek zainteresowania kierunkami z grupy Nauka. Coraz mniejszy jest również udział kierunków z grupy Nauki humanistyczne i sztuka. Zainteresowanie tymi kierunkami spadło prawie o połowę.

Wśród składanych co roku aplikacji na studia drugiego stopnia na Uniwersytecie Zielonogórskim nie znajdują tak wyraźnego odzwierciedlenia trendy ogólnopolskie. Jedynie zainteresowanie kandydatów studiami pedagogicznymi pozostaje na wysokim poziomie. W szczególności nie wyróżniają się jednak kierunki z grupy Nauka i Technika, przemysł, budownictwo, które cieszą się dużym powodzeniem wśród kandydatów na studia pierwszego stopnia.

Tabela 4. Liczba aplikacji na kierunki prowadzone na studiach drugiego stopnia

Grupa	2009/2010	2010/2011	2011/2012	2012/2013	2013/2014
Aplikacje ogółem	2454	2674	2593	2755	2409
Kształcenie	25,79%	28,50%	33,20%	36,23%	33,91%
Pedagogiczna	25,79%	28,50%	33,20%	36,23%	33,91%
Nauka	13,41%	12,60%	9,29%	7,66%	5,60%
Biologiczna	8,15%	6,88%	5,21%	3,88%	2,62%
Fizyczna	0,20%	0,15%	0,31%	0,18%	0,12%
Informatyczna	3,67%	4,79%	3,16%	2,98%	2,08%
Matematyczna i statystyczna	1,39%	0,79%	0,62%	0,62%	0,79%
Nauki humanistyczne i sztuka	14,71%	11,89%	8,95%	10,93%	8,76%
Artystyczna	0,45%	0,49%	0,77%	0,47%	0,46%
Humanistyczna	14,26%	11,41%	8,18%	10,45%	8,30%
Nauki społeczne, gospodarka i prawo	30,68%	26,07%	19,75%	17,28%	18,35%
Społeczna	30,68%	26,07%	19,75%	17,28%	18,35%
Technika, przemysł, budownictwo	12,31%	18,18%	17,35%	15,35%	20,05%
Architektury i budownictwa	3,63%	6,54%	6,59%	5,34%	9,55%
Inżynierijno-techniczna	3,46%	6,02%	7,33%	7,77%	7,68%
Produkcji i przetwórstwa	5,22%	5,61%	3,43%	2,25%	2,82%
Usługi	3,10%	2,77%	11,45%	12,56%	13,33%
Ochrony i bezpieczeństwa	3,10%	2,77%	2,47%	2,58%	4,52%
Ochrony środowiska	0,00%	0,00%	8,99%	9,98%	8,80%

Źródło: opracowanie własne.

Uniwersytet Zielonogórski jako alternatywa dla absolwentów studiów pierwszego stopnia

Przez ostatnie pięć lat liczba absolwentów studiów pierwszego stopnia Uniwersytetu Zielonogórskiego oscyluje wokół dwóch tysięcy osób. Od roku 2011/2012 zarysowuje

się jednak tendencja spadkowa. Wśród absolwentów uniwersytetu maleje odsetek osób kończących studia niestacjonarne. W roku 2013/2014 stanowili oni jedną czwartą wszystkich kończących studia (25%), podczas gdy jeszcze pięć lat temu była to prawie połowa opuszczających mury uczelni licencjatów i inżynierów (44%). Jednym z powodów zmiany tej proporcji być może malejąca liczba kierunków studiów pierwszego stopnia, na których można było podjąć kształcenie w formie studiów niestacjonarnych.

Tabela 5. Liczebności populacji absolwentów studiów pierwszego stopnia i studentów, którzy w roku uzyskania dyplomu rozpoczęli studia drugiego stopnia na Uniwersytecie Zielonogórskim

	2009/10	2010/11	2011/12	2012/13	2013/14
Absolwenci studiów pierwszego stopnia UZ	1906	1994	2295	2246	2219
Stacjonarne	1069	1229	1353	1523	1658
Niestacjonarne	837	765	942	723	561
Studenci, kontynuujący kształcenie bez przerwy	1622	1781	1614	1687	1470
Absolwenci UZ	1086	1186	1142	1309	1224

Źródło: opracowanie własne.

„Twardy elektorat” Uniwersytetu Zielonogórskiego wśród studentów kończących studia z dyplomem licencjata lub inżyniera zielonogórskiej uczelni to ponad połowa absolwentów. Każdego roku średnio 40% absolwentów studiów pierwszego stopnia wybiera dalsze kształcenie na studiach stacjonarnych i 15% na niestacjonarnych studiach drugiego stopnia na Uniwersytecie Zielonogórskim.

Tabela 6. Odsetek absolwentów Uniwersytetu Zielonogórskiego, którzy w roku uzyskania dyplomu rozpoczęli studia drugiego stopnia na Uniwersytecie Zielonogórskim

	2009/10	2010/11	2011/12	2012/13	2013/14
Stacjonarne	39%	42%	36%	45%	43%
Niestacjonarne	18%	18%	14%	13%	12%

Źródło: opracowanie własne.

Nie ma jednak danych pozwalających stwierdzić, w jakim zakresie wraz ze zmianą poziomu kształcenia zmienia się też i jego forma. Można jedynie przypuszczać, że zmiany te dotyczą niewielkiego odsetka kontynuujących studia i częściej absolwenci studiów stacjonarnych decydują się na studia niestacjonarne niż odwrotnie. To zastrzeżenie poprzedza prezentację kolejnych ustaleń. Odnosząc liczby studentów studiów stacjonarnych i niestacjonarnych drugiego stopnia, którzy uzyskali dyplom w roku rekrutacji na Uniwersytecie Zielonogórskim, odpowiednio do liczby absolwentów licencjackich studiów stacjonarnych i niestacjonarnych w danym roku uzyskujemy

informację, że około 60% absolwentów studiów stacjonarnych i 40% niestacjonarnych w tym samym roku rozpoczyna studia magisterskie na Uniwersytecie Zielonogórskim (przy nieuwzględnianiu faktu, że przy przejściu na wyższy poziom kształcenia może zmienić się jego forma). Wskaźniki te pozwalają na ostrożne stwierdzenie, że częściej studenci studiów stacjonarnych pozostają „wierni” swojej uczelni. Trudno jednak oszacować, jak rozkładają się w grupie absolwentów studiów proporcje innych możliwych życiowych wyborów: kontynuowanie nauki na innych uczelniach lub porzucenie ścieżki edukacji. Jest przy tym bardzo prawdopodobne, że proporcje te różnią się wśród absolwentów studiów stacjonarnych i niestacjonarnych. Pewną wiedzę na ten temat niosą opracowania poświęcone losom absolwentów, jednak przyjmowana w nich metodologia na ogół wyklucza uogólnianie uzyskanych wyników.

Aplikacje, kandydaci, studenci

Z oferty studiów drugiego stopnia prowadzonych na uniwersytecie chcą skorzystać przede wszystkim absolwenci zielonogórskiej uczelni. Wśród kandydatów odsetek licencjatów i inżynierów z dyplomem zielonogórskiej uczelni systematycznie rośnie. W pierwszej analizowanej rekrutacji wynosił 63%, w ostatniej 78%. Podobną tendencję można odnotować wśród osób, które zdecydowały się rozpocząć naukę na studiach drugiego stopnia. Większość studentów pierwszego roku to absolwenci Uniwersytetu Zielonogórskiego. W ciągu ostatnich pięciu lat ich odsetek wzrósł o 17% i w roku akademickim 2013/2014 wynosił 75%.

Pozostali kandydaci na studia magisterskie (jak również w konsekwencji studenci) to przede wszystkim absolwenci uczelni zawodowych mających swoje siedziby w małych ośrodkach akademickich. Wśród nich najliczniej reprezentowaną uczelnią jest Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa w Sulechowie. Jednak udział absolwentów tej uczelni (zarówno wśród kandydatów, jak i studentów) z roku na rok maleje. W ciągu ostatnich pięciu lat zmniejszył się trzykrotnie (z 16% do 5%). Maleją również grupy kandydatów z Państwowych Wyższych Szkół Zawodowych z Legnicy, Gorzowa i Głogowa oraz z Łużyckiej Szkoły Wyższej w Żarach i Uczelni Zawodowej Zagłębia Miedziowego w Lubinie. Na zbliżonym poziomie (2%) utrzymuje się liczba absolwentów Karkonoskiej Państwowej Szkoły Wyższej w Jeleniej Górze (dawnej Kolegium Karkonoskiego). W ciągu analizowanego okresu zarówno wśród kandydatów, jak i rozpoczynających studia absolwenci innych uczelni stanowili każdego roku od 11 do 13%.

Z przedstawionych danych wynika, że coraz bardziej rośnie rola samego Uniwersytetu Zielonogórskiego, maleje natomiast znaczenie lokalnych uczelni zawodowych jako „zaplecza” kandydatów na studia uniwersyteckie drugiego stopnia. Udział absolwentów tych uczelni w ciągu pięciu lat zmniejszył się bowiem prawie dwukrotnie: w roku 2009/2010 wynosił 27%, a w 2013/2014 13%. Przyczyn tego zjawiska można z jednej strony upatrywać w coraz mniejszej liczbie absolwentów studiów pierwszego stopnia

tych uczelni, z drugiej w sukcesywnie poszerzanej ofercie studiów drugiego stopnia uczelni zawodowych, których większość, rozpoczynając działalność, kształciła wyłącznie na poziomie studiów pierwszego stopnia. W efekcie tych progresywnych działań podmiotów edukacyjnych studenci coraz częściej mają szansę kontynuować naukę na tej samej uczelni, którą wybrali na studia licencjackie, tym samym rezygnując z ubiegania się o uniwersytecki indeks zielonogórskiej uczelni.

Liczba aplikacji, kandydatów i studentów na studiach drugiego stopnia nie wykazuje wyraźnej tendencji. Fluktuacje dotyczą zarówno spadku, jak i wzrostu analizowanych wartości. Jednak w ostatnim roku wyraźnie w stosunku do poprzedniej rekrutacji spadła liczba chętnych do podjęcia studiów oraz samych studentów (tabela 7).

Tabela 7. Liczba aplikacji, kandydatów i studentów (studia drugiego stopnia)

	2009/10	2010/11	2011/12	2012/13	2013/14
Aplikacje	2454	2674	2593	2755	2409
Stacjonarne	1225	1362	1501	1818	1621
Niestacjonarne	1229	1312	1092	937	788
Kandydaci	2280	2483	2287	2362	2008
Stacjonarne	1100	1218	1233	1470	1251
Niestacjonarne	1180	1265	1054	892	757
Studenci	1937	2130	1978	2064	1781
Stacjonarne	1014	1110	1143	1348	1178
Niestacjonarne	923	1020	835	716	603

Źródło: opracowanie własne.

Kandydaci na studentów studiów magisterskich rzadziej niż aplikujący na studia licencjackie korzystają z możliwości składania dokumentów na różne kierunki studiów. Większość z ubiegających się o indeks składa jedno podanie¹⁰.

Liczba tych osób jednak w kolejnych latach maleje. Tendencja ta szczególnie wyraźnie zaznacza się wśród kandydatów na studia stacjonarne. W 2009/2010 roku jedno podanie złożyło 90% osób, które chciały kontynuować kształcenie, a w roku 2013/2014 odsetek ten spadł o 18 punktów procentowych. W ciągu tego okresu wzrósł natomiast trzykrotnie (z 9% do 28%) odsetek kandydatów, którzy pozostawili sobie wybór spośród dwóch kierunków. Inaczej sytuacja przedstawia się wśród kandydatów na studia niestacjonarne. Prawie wszyscy ubiegają się o indeks na jednym kierunku studiów. Odsetek osób, które składają wyłącznie jedno podanie w ciągu pięciu lat kształtował się na zbliżonym poziomie i wynosił 96%. Coraz mniej liczna jest grupa osób składających

¹⁰ Podobnie jak w przypadku studiów pierwszego stopnia struktura studentów ze względu na liczbę podań zostanie podana z uwzględnieniem formy studiów. Kandydaci na studia drugiego stopnia również rzadko aplikują jednocześnie na studia stacjonarne i niestacjonarne. W ciągu pięciu lat podania na studia w dwóch formach złożyło łącznie 142 kandydatów, a ich liczba każdego roku spadała o około 10 osób.

na studia drugiego stopnia więcej niż dwa podania. Zarówno na studiach stacjonarnych jak i niestacjonarnych należą one do wyjątków.

Ponieważ wśród wszystkich aplikacji na studia stacjonarne coraz większy udział mają podania osób wybierających dwa kierunki, zatem odnotowywany spadek ogólnej liczby podań w dwójnasób przekłada się na rzeczywistą coraz mniejszą liczbę studentów. W obecnym systemie naboru, kiedy liczba złożonych aplikacji jest w rzeczywistości wyższa niż liczba kandydatów, a liczba kandydatów, którzy z sukcesem przechodzą przez proces rekrutacji¹¹, nie może być utożsamiana (nawet w przybliżeniu) z liczbą osób, które podejmą studia, najistotniejszą informację niosą wskaźniki dotyczące kandydatów podejmujących studia.

W ciągu ostatnich pięciu lat średnio nieco ponad czterech na pięciu (87%) kandydatów na studentów (bez względu na liczbę złożonych aplikacji) rozpoczyna w finale procesu rekrutacyjnego studia na Uniwersytecie Zielonogórskim. Dla studiów stacjonarnych wskaźnik ten wynosi 92%, dla studiów niestacjonarnych 80% i wartości te pozostają na zbliżonym poziomie w ciągu ostatnich lat (odchylenia nie są większe niż 2%). Wydaje się, że wartości tych wskaźników wśród osób ubiegających się o przyjęcie na studia stacjonarne i niestacjonarne wymagają odmiennej interpretacji. Można przypuszczać, że w przypadku kandydatów na studia stacjonarne rezygnacja z podjęcia studiów na ogół (częściej niż zaistnienie sytuacji życiowej uniemożliwiającej kontynuowanie nauki) oznacza, że kandydat wybrał inną uczelnię, o indeks której się ubiegał. Zatem prawie dla co dziesiątej osoby składającej podanie o przyjęcie na studia stacjonarne drugiego stopnia Uniwersytet Zielonogórski jest uczelnią drugiego wyboru.

Natomiast w przypadku odpływu kandydatów, którzy złożyli podania na studia niestacjonarne jako przyczynę niepodjęcia kształcenia należałoby wskazać raczej na uwarunkowania wynikające z sytuacji życiowej. Jak wcześniej wspomniano, sytuacje nieprzyjęcia na studia niestacjonarne z powodu niespełnienia wymogów postępowania rekrutacyjnego są sporadyczne i przyszli studenci, wybierając studia niestacjonarne, nie zakładają raczej porażki w procesie rekrutacji (przemawia za tym chociażby to, że 96% z nich składa tylko jedno podanie). Zatem niepodjęcie przez kandydata studiów wydaje się mieć inne przyczyny niż wybór studiów na innej uczelni.

Cechy demograficzne kandydatów

Z perspektywy struktury miejsca zamieszkania kandydatów na studia drugiego stopnia również uwidacznia się lokalny charakter uniwersytetu. W ostatnich latach kandydaci z województwa lubuskiego to ponad 70% wszystkich osób, które chciały podjąć studia na uniwersytecie. W analizowanym okresie wskaźnik ten sukcesywnie rośnie.

¹¹ Odrzucone aplikacje z powodu braku miejsc lub niespełnienia wymogów to około 0,5% wszystkich składanych podań na studia stacjonarne i 1% wśród tych składanych na studia niestacjonarne.

W roku 2009/2010 wynosił 68%, natomiast w 2013/2014 wzrósł do 75%. W konsekwencji odnotowuje się zmniejszenie odsetka osób chcących podjąć naukę w Zielonej Górze z województw ościennych: dolnośląskiego (o 4%) i wielkopolskiego (o 3%). Wśród wszystkich kandydatów udział osób zamieszkujących w innych województwach jest niewielki i na ogół nie przekracza 0,2%, a w przypadku województwa zachodniopomorskiego 0,6%.

Lubuscy kandydaci na studentów to średnio prawie dwukrotnie częściej mieszkańcy miast (68%) niż wsi (32%). Jednak udział mieszkańców miast wśród aplikujących na studia zmalał w ciągu ostatnich lat o 8 punktów procentowych i w ostatniej rekrutacji wynosił 64%. Prawie co czwarty kandydat (24%) jest mieszkańcem Zielonej Góry, przy czym udział zielonogórczyków każdego roku nieznacznie spada (około 1%). Spośród pozostałych miast najwięcej osób jest z Nowej Soli, Żagania i Sulechowa (po ok. 4%) oraz z Żar, Krosna Odrzańskiego i Świebodzina (po około 3%). Z pozostałych miast województwa lubuskiego pochodzi średnio co piąty (21%) starający się o indeks. Na zielonogórską uczelnię bardzo rzadko (niewiele ponad 1% kandydatów) aplikują mieszkańcy Gorzowa Wielkopolskiego. Pokazuje to wyraźnie, że uczelnie w mniejszych ośrodkach akademickich w małym stopniu mogą liczyć na przyszłych studentów wywodzących się z innych miast akademickich, a ich kandydaci na studia to mieszkańcy miejscowości, w których nie funkcjonują uczelnie wyższe prowadzące kształcenie pozwalające na zdobycie tytułu magistra.

Częściej o indeks na Uniwersytecie Zielonogórskim ubiegają się kobiety niż mężczyźni. Ich udział w ostatnich pięciu latach kształtował się na poziomie około 63% i tylko nieznacznie się wahał.

Podsumowanie

Zaprezentowane ustalenia pokazują, że Uniwersytet Zielonogórski doświadcza tych samych zjawisk, które obserwowane są na innych uczelniach. Globalne procesy, które dotyczą rynku edukacyjnego mają tu swój wymiar lokalny. Symptomy przemian widoczne są przede wszystkim w zmniejszającej się liczbie aplikacji, a w konsekwencji kandydatów i studentów. Również w strukturze aplikacji składanych na studia można odnaleźć ogólnopolskie trendy. Szczególnie są one wyraźne wśród preferencji kandydatów na studia pierwszego stopnia, wybierających coraz chętniej kierunki techniczne.

Z każdym rokiem maleje liczba aplikacji składanych na studia pierwszego stopnia. Proporcjonalnie rośnie odsetek podejmujących studia w stosunku do liczby kandydatów. Ten wzrost nie rekompensuje jednak skutków niżu demograficznego i każdego roku mniejszej liczby maturzystów. Tym samym wciąż odnotowywany jest spadek liczby kandydatów i podejmujących studia pierwszego stopnia. Niewątpliwie wpływ

na pozycję Uniwersytetu Zielonogórskiego na rynku edukacyjnym ma również oferta edukacyjna (i kondycja) innych lubuskich (a nawet dolnośląskich) szkół wyższych oferujących kształcenie na poziomie zawodowych. Biorąc jednak pod uwagę, że kształcenie na Uniwersytecie Zielonogórskim wybiera jedynie co piąty lubuski maturzysta, wydaje się, że mimo konkurencji innych uczelni możliwe jest zwiększenie tego wskaźnika.

Nieco bardziej pozytywny obraz wyłania się z danych dotyczących naboru na studia drugiego stopnia, chociaż w rekrutacjach 2011/2012 i 2013/2014 w porównaniu z rekrutacjami z poprzednich lat nastąpił spadek liczby aplikacji. Większość kandydatów na studia drugiego stopnia to absolwenci Uniwersytetu Zielonogórskiego. Ich liczbę ogranicza z pewnością fakt, że liczba prowadzonych kierunków na poziomie studiów drugiego stopnia jest uboższa niż liczba kierunków prowadzących do uzyskania tytułu licencjata lub inżyniera.

Interpretacja uzyskanych wyników może wzmacniać tezę, że Uniwersytet Zielonogórski to przede wszystkim uczelnia odpowiadająca na potrzeby edukacji na poziomie wyższym mieszkańców województwa lubuskiego. Większość chętnych do zdobycia indeksu zielonogórskiej uczelni to absolwenci lubuskich szkół średnich i wyższych pozwalających na uzyskanie tytułu licencjata lub inżyniera. Zarówno wśród wybierających się na studia pierwszego i drugiego stopnia średnio jedynie jeden na pięciu jest mieszkańcem innego województwa. Odnotowuje się przy tym stopniowo zmniejszający się udział kandydatów z odleglejszych regionów Polski. W konsekwencji Uniwersytet Zielonogórski kształci przede wszystkim studentów pochodzących z województwa lubuskiego. W sytuacji stosunkowo nisko ocenianej mobilności studentów w Polsce, ten wynik oznacza, że w przyszłości jeszcze trudniej będzie pozyskać osoby zainteresowane studiami w Zielonej Górze z innych województw. Jednocześnie dzięki coraz większej i bardziej zróżnicowanej ofercie kierunków studiów zarówno na poziomie pierwszego, jak i drugiego stopnia zwiększa się atrakcyjność mniejszych uczelni położonych względnie blisko Zielonej Góry. Oznacza to, że Uniwersytet Zielonogórski może utracić część potencjalnych kandydatów z województwa lubuskiego na rzecz tych szkół wyższych, które aktywnie działają w kierunku poprawy swojej pozycji na rynku usług edukacyjnych.

Niekorzystny z punktu widzenia uniwersytetu proces malejącej liczby kandydatów przekładającej się na coraz mniejszą liczbę studentów ma powstrzymać dostosowywanie oferty kierunków do zmieniających się potrzeb rynku edukacyjnego. W roku akademickim 2014/2015 Uniwersytet Zielonogórski zwiększył ofertę studiów pierwszego stopnia o 9 nowych kierunków na studiach stacjonarnych i 5 na niestacjonarnych. Wprowadzone zostały również jednolite studia magisterskie (stacjonarne i niestacjonarne) na dwóch kierunkach: prawo i psychologia, które wysoko lokują się na listach popularności wybieranych studiów (Informacja... 2013). Oferta studiów drugiego stop-

nia poszerzyła się o 4 nowe kierunki, z których trzy uruchomione zostały również w formie studiów niestacjonarnych. Pojawiła się także propozycja studiów 30 plus, 40 plus obejmująca 6 kierunków studiów pierwszego stopnia i 3 drugiego stopnia.

Na efekty tych działań trzeba jednak poczekać. Być może pozwolą one większej liczbie przyszłych studentów wybrać z oferty wielu uczelni propozycję Uniwersytetu Zielonogórskiego, co w konsekwencji przełoży się na wyhamowanie niekorzystnej tendencji spadku liczby kandydatów. Tym samym pojawi się szansa, że stabilne – jednak stosunkowo niskie – w ostatnich latach współczynniki udziału maturzystów lubuskich i zielonogórskich oraz absolwentów studiów pierwszego stopnia wśród przyszłych studentów Uniwersytetu Zielonogórskiego zmienią się na korzyść tej największej lubuskiej uczelni.

LITERATURA

- BAZY DEMOGRAFICZNE GUS (2015), <http://demografia.stat.gov.pl/bazademografia/CustomSelect.aspx> [dostęp 6.02.2015].
- INFORMACJA o wynikach rekrutacji na studia na rok akademicki 2013/2014 w uczelniach nadzorowanych przez Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego (2013), <http://www.nauka.gov.pl/aktualnosci-ministerstwo/uczelnie-techniczne-wciaz-najchetniej-wyberane-przez-kandydatow-na-studia.html> [dostęp 6.02.2015].
- MOBILNOŚĆ społeczna i przestrzenna w kontekście wyborów edukacyjnych. Raport (2014), <http://eduentuzjasci.pl/publikacje-ee-lista/raporty/212-raport-z-badania/mobilnosc-spoeczna-i-przestrzenna-w-kontekscie-wyborow-edukacyjnych/1169-mobilnosc-spoeczna-i-przestrzenna-w-kontekscie-wyborow-edukacyjnych-raport-z-badania.html>.
- NARKIEWICZ-NIEDBALEC E. (2011), Strategie rozwoju nauki i szkół wyższych do roku 2020 i dyskusja o reformie szkolnictwa wyższego w Polsce 2008-2011, „Rocznik Lubuski” t. 37, cz. 1: Recepcja światowej socjologii w Polsce oraz polskie szkolnictwo wyższe na początku XXI wieku, red. E. Narkiewicz-Niedbalec, M. Chałubiński, Zielona Góra.
- SZKOŁY WYŻSZE I ICH FINANSE W ROKU 2013 (2014), Główny Urząd Statystyczny, <http://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/edukacja/edukacja/szkoly-wyzsze-i-ich-finance-w-2013-r-2,10.html> [dostęp 6.02.2015].
- USTAWA z dnia 11 lipca 2014 r. o zmianie ustawy – Prawo o szkolnictwie wyższym oraz niektórych innych ustaw (2014), Dziennik Ustaw Rzeczypospolitej Polskiej, 5.09.2014, pozycja 1198.
- WYNIKI egzaminu maturalnego. Raport Okręgowej Komisji Egzaminacyjnej w Poznaniu (2013) (2012) (2011) (2010) (2009), http://www.oke.poznan.pl/cms,1044,raporty_z_lat_2002_2014.htm [dostęp 6.02.2015].

Edyta Mianowska

UNIVERSITY OF ZIELONA GÓRA TOWARDS THE CHANGE
IN THE EDUCATION MARKET. A COMPARATIVE ANALYSIS OF THE DYNAMICS
OF THE NUMBER OF APPLICANTS IN THE YEARS 2009/2010-2013/2014

Summary

The article discusses the analysis of the dynamics of the number of applicants to the University of Zielona Góra in the last five years (2010-2014). The context of the analyses was set by the transformation of the higher education and demographic changes shaping the situation in the education services market at the higher level.

The aim of the research was to describe the dynamics of the number of applicants to study at the University of Zielona Góra as well as to trace changes occurring in the structure of chosen characteristics of applicants and their strategies. The following questions were asked: How did the number of the applicants to the first and second cycle studies change in the background of the whole community of potential applicants to the University? How was the percentage of students accepted to university and those who undertook studies shaped throughout the analysed period of time? What is the dynamics of the structure of the place of residence of future students at the University of Zielona Góra? Which specialisations available at the University of Zielona Góra are the most attractive for applicants? The research allowed to state that the University of Zielona Góra experiences the same phenomena that occur at other universities. Global processes concerning the education market have here their local dimension. The symptoms of changes are mostly noticeable in the diminishing number of applications which in turn decides on the number of applicants and finally students. Additionally, in the structure of submitted applications one may see all-Poland trends. They are particularly visible among the preferences of applicants to the first cycle studies choosing technical specialisations more and more often.